

CMUK KONUSUNDA HÜKÜMET TASARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Erdener YURTCAN

Giriş

Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan bir komisyon tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından TBMM'ye sevk edilmiş bulunan, Adalet Komisyonunda bulunan CMUK Tasarısının(Hükümet Tasarısı)(HT) tümü üzerinde yaptığım incelemenin sonuçlarını bu yazımda ele almak ve değerlendirmek istiyorum.

Yazımı 3 bölüme ayırmış bulunmaktayım.

Bunları şu şekilde sıralamam gerekir :

1. Dil, kavram ve terminoloji
2. İçerik
3. Tasarının genel değerlendirmesi ve olması gerekenler.

I. Dil, Kavram ve Terminoloji

Tasarıda kullanılan dil bugün için toplumun genelinde kullanılan Türkçeye uygun, anlaşılır bir dildir. Yasadaki kavram ve terimler dil yönünden güne uygun duruma getirilmiştir. Ülkemizde özellikle eski yasalara yapılan anlaşılammak eleştirisi bu tasarı için geçerli değildir.

Kavram ve terminoloji açısından aşağıdaki noktalar belirtilmelidir :

1. HT'de adil yargılanma kavramına yer verilmiş olması, ülkemizin ceza yargılaması yönünden son derece olumlu bir adımdır. Anayasada Ekim 2001'de yapılan değişiklikle anayasal bir ilke gücünü kazanmış bulunan bu kavram, ceza yargılamasının vazgeçilmez bir kavramıdır. Temel niteliği yönünden bu kavramın içeriği ve kapsamı son derece geniştir, çünkü yargılamanın temel tüm ilkeleri bu çatı altında anılmak durumundadır(bkz. Yurtcan, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. bası, Ekim 2002).

HT'de üzümlerek ifade etmek isterim ki, bu kavram doğru kullanılmamıştır.

Adil yargılanma terimi yerine, adil yargılama teriminin kullanılması hatalıdır(HT,m.1). Bu terim, ceza yargılamasında yargılanan kişiler için hukuk

ve yasa güvencesi oluşturan normlara göre yürütülmesi zorunlu olan bir yargılamayı ifade etmek için kullanılır. Kavramın temelinde yargılayan değil, fakat yargılanan esastır. Bu nedenle adil yargılanmaktan yararlanmak amacı doğrultusunda, kavramın buna göre belirlenmesi gerekir.

2. HT'nin 2. maddesinde tanımlara yer verilmiştir. Bu yöntem, son on yıllık dönem içinde ülkemizin yasama tekniğine girmiştir. Yasalarda kullanılan terim ve tanımların ne anlam ifade ettikleri, yasaların baş tarafına tanımlar yerleştirilerek bu konuda ortaya çıkabilecek olan karışıklıklar önlenmek istenmektedir.

Bu yöntemin kullanılması faydalıdır. Ancak tanımların doğru olması koşuluyla.

HT'yi bu açıdan incelediğimizde, aşağıdaki noktalar ön plana çıkmaktadır :

- a) Sanık sıfatının iddianamenin mahkemece kabulünden sonra kullanılacak bir terim olarak tanımlanması eksiktir. Hazırlık soruşturmasında sayıcılık tarafından sanığın tutuklanması istendiğinde de fail sanık sıfatını alır. Tutuklamanın temeli failin suçu işlediği konusunda "kuvvetli şüpheyi" gerektirdiği içindir ki, tutuklama bir kişi hakkında kamu davası açılmasından daha yoğun bir suçlamadır. Bu nedenle bu kişiyi Tasarının kabulü ile şüpheli saymak hukuka uygun olmaz. Ayrıca uygulamada suç işlediğinden şüphe edilen kişilerin ifadesi alınırken dahi bu kişilere sanık sıfatı verilmektedir. Bu nedenle de Tasarıdaki terminoloji hatalıdır.
- b) Tasarının ceza yargılamasında hizmet gören hukukçuları avukat olarak isimlendirmesi şaşırtıcıdır. Avukatlık, hukukçuluk mesleğinin ana terimidir. Fakat konu ceza yargılamasında mesleğin ifasına geldiğinde, bu terimin yerine iki ayrı terim geçer. Bunlar sanık için müdafî, müdahil ve şahsi davacı için de vekildir, müdahil vekili veya şahsi davacı vekili.
- c) Tasarı, birinci derece yargılamayı iki bölümde mütalaa etmektedir. Fakat bunlar için kullanılan terimler doğru değildir. Tasarı, hazırlık soruşturması yapıp iddianame mahkemeye verilinceye kadar geçen döneme "soruşturma", bundan sonra sorsoruşturma bitinceye kadarki döneme de "koğuşturma" demektedir. Bu terimler yanlıştır.

Soruşturma, yargılamanın hazırlık döneminde ağırlık taşısa da, sorsoruşturmada da soruşturma işlemleri yapılır. Örnek : Mahkeme duruşmada zimmetten yargılanan bir kişinin bağlı olduğu kuruma bir tezkere yazarak, onun sıfatını ve makamını sorsa ve TCK'nın 279. maddesi anlamında memur olup olmadığını araştırırsa, bu işlem bir soruşturma işlemidir.

Koğuşturma, ceza yargılaması terminolojisinde, kişiye suç yüklemektir. Temelinde suç yükleyen tüm işlemler koğuşturma işlemleridir. Bunları yalnızca sorsoruşturma ile sınırlandırmak hatalıdır. Önsoruşturmada da önemli koğuşturma işlemleri vardır. Örnek : savcının sanığın tutuklanmasını istemesi. Bu nedenlerle koğuşturmaya sorsoruşturmayla sınırlamak uygun

değildir. Ülkemizde ve yabancı ülkelerde de yerleşik olan, önsoruşturma ve sonsoruşturma terimlerini terketmek ve yeni terimler aramak gereksizdir. Ayrıca bu konuda hataya düğüldüğü de açıktır.

3. HT'nin 28/2. maddesinde, sulh ceza yargıcından söz ederken, " mensup olduğı asliye ceza mahkemesi " ibaresi CMUK'daki hatanın tekrarıdır. Doğrusu, " çevresi içinde bulunduğı asliye mahkemesi " olmak gerekir. Sulh yargıcı, bağımsız bir yargıçtır ve asliye mahkemesinin mensubu değildir.

4. Tasarının 34. maddesinde yer alan, " Cumhuriyet savcısı ve taraflar " ibaresi hatalıdır. Savcı da bir taraftır, yargılamanın iddia tarafıdır.

Tasarı ülkemizde yerleşmiş, fakat hukuki temeli olmayan bir anlayışı kabul etmiştir. Bu anlayış, ceza yargılamasında görev alan tarafları adeta ikili bir ayırma tutmak, birinci bölümde savcılığı, ikinci bölümde öteki tarafları(sanık, müdafı, müdahil, müdahil vekili, şahsi davacı, şahsi davacı vekili) ele almaktır. Oysa bugün için kamu adına hareket eden ve yasalardaki yetkilerini kullanan savcılık da, görev yönünden öteki sşjelerden ve taraflardan farklı değildir.

Ayrıca HT'de, gayet isabetli bir biçimde yer verilen, yargılamada silahların eşitliği ilkesi de böylece kendini ispatlamış olacaktır.

5. Tasarının 128. maddesinde tutuklu kişiden şüpheli olarak söz edilmesi hatalıdır. Bu kişi sanıktır.

Bu noktada bu iki kavram üzerinde durmak, aradaki farkı belirtmek uygun olur.

Şüpheli, hakkında suç işlediğı şüphesinin zayıf olduğı kişidir. En önemli özelliğı, bu kişi hakkında bir ceza davası açılmamıştır. Ayrıca hakkında bir yargılama önlemine de hükmedilmemiştir.

Sanık, suçlu olduğı sanılan kişidir. Temel gösterge, bu kişi hakkında bir ceza davasının açılmış olmasıdır. Ceza davasının açılmış olması, bu kişinin hakkında şüphelerin yargılanmasını gerektirecek kapsam ve güçte olduğunu ortaya koyar. Ayrıca, hukuki bakış açısı ile, bu kişinin eyleminin bir suç normunu ihlal etme olasılığı vardır.

6. HT'nin çeşitli maddelerinde(md. 245 gibi) suç mağdurundan söz edilmektedir. Bu terim ceza yargılamasına yabancıdır. Yargılamanın terimi suçtan zarar gören'dir. Suçun mağdurunun olmadığı, fakat suçtan zarar göreni olduğı suçlar vardır. Örnek : Adam öldürme. Mağdur ölmüştür, fakat o suçtan zarar görenler olabilecektir. Bunlar yargılamada sşjelik kazanabileceklerdir.

7. HT savcılığın makam itibariyle sşje olduğı gerçeğini gözardı etmiştir. 290. maddede asliye mahkemesi savcısından ve ağırceza mahkemesi savcısından söz edilmesi hatalıdır. Savcılık yargılamada makam itibariyle

süjedir. Bir savcı, görev yaptığı yargı çevresinde, bir gün asliyede, ertesi gün ağırcezada görev yapabilir. Bu temel nitelik nedeniyledir ki, dosyayı takip eden savcının değişmesi, yargılamada vcalığın taraf olması bakımından bir sonuç değişikliğine neden olmaz.

II. Tasarının İçeriği

1. Tasarının 1. maddesinde, yargılama önlemlerinden söz ederken, “ ancak hakim kararı “ denilmesi eksiktir. Bunun istisnaları vardır. İstisnaların olduğu maddede belirtilmelidir.
2. Yine 1. maddede, kanun yolunun mahkumiyet şartına bağlanması hatalıdır. Mahkumiyet dışındaki kararlara karşı da bu yollar açıktır.
3. Tasarının 6. maddesinde, mahkemenin görevsizlik kararına yalnız savcının acele itiraz hakkının kabul edilmesi, CMUK’daki eksikliğin tekrarıdır. Ayrıca Tasarı(m.1/b.2’de silahların eşitliğinden söz ederken, birkaç madde sonra buna aykırı hüküm getirmektedir.
4. Tasarının 10/2. maddesinde, ayrılan davalara aynı mahkemede devam etme ilkesi, her zaman gerçekleşecek bir sonuç değildir.
5. Tasarının 13/son maddesinde, tutuklunun bulunduğu yere yetki vermek, karışıklığa neden olacaktır, çünkü uygulamada özellikle disiplin nedeniyle tutukluların yerleri değiştirilmektedir. Bu durumda bir davanın, tutuklu sanığın bulunduğu yere göre, çeşitli mahkemelerde görülmesi sonucu doğar ki, amaca uygun değildir.
6. Tasarının 16/son maddesinde, illerin isim olarak sayılması, ilginç bir düzenlemedir. Suçun işlendiği yerin bağlı olduğu il mahkemesi de denilebilir.
7. Tasarının birçok maddesinde, zabıt katibine beyanla işlem yapmak(örnek: m.27), ülke gerçeğine aykırıdır. Böyle bir uygulama yoktur.
8. Tasarının 34. maddesinde, “ duruşma dışı sözlü görüş “ tasarıdan mutlaka çıkarılması gereken bir hükümdür. Cza yargılamasında sözlü görüş ve istemlerin yazıya dökülmesi ile ancak sonuç çıkarılabilir. HT’nin kastettiği şudur : Hazırlık soruşturmasında ya da yargılamanın ilerki aşamalarında, bir isteme karşı savcılığın mütalaasının alınması gerektiğinde, bu yazılı bir mütalaa olmak zorundadır. Sözlü mütalaayı kim, kim?
9. Tasarının 37. maddede, mahkemenin yazışmalarında savcılığın devre dışı bırakılması uygun bir çözümdür. Bugüne kadarki uygulamanın terkedilmesi hızlanmayı dağlayacaktır.
10. Tasarının 39. maddesinde, savcıya tebligattan sözedilirken, işlem ya da karar aslının verileceğinin belirtilmesi, uygun değildir. Savcıya da suret vermek gerekir, asıl dosyada kalmalıdır.

11. Tasarının 43. maddesinde, eski hale getirme nedenlerinin “ inandırıcı bir biçimde “ açıklanacağıın yer alması gereksizdir. Yargılamada inandırıcılık delille sağlanır. Bu konuda da delillere göre değerlendirme yapılacaktır.
12. Tasarının 45. maddesinde, telefon ve faksla tanık çağırma yer almaktadır. Amaç hızlandırmadır, fakat sorun çıkarsa, delillendirme nasıl sağlanacaktır?
13. Tasarının 65. maddesinde, bilirkişinin sayısının 3’le sınırlandırılması emredici kuralının terkedilmesi, uygun bir çözüm değildir. Uygulama dikkate alınmamıştır.
14. Tasarının 70. maddesinde, tanığın bilirkişi olabileceği hukuk tekniğine aykırıdır. Bilirkişilikle tanıklık karşılıklı gelince, tanıklık tercih edilir, çünkü tanık, yerine başkasının konulamıyacağı bir delil kaynağıdır.
15. Tasarının 78-84. maddelerinde, muayene konusunda getirilen hükümler CMUK’nın önemli bir eksikliğini tamamlıyor. Mutlaka yasada yer almalıdır.
16. Tasarının 87 ve 88. maddelerinde, muayene ve otopsi için eskinin tekrarı söz konusudur. Uygulamada otopside hazır bulunan yargıç var mı ?
17. Tasarının 4. bölümünde “ koruma tedbirleri “ başlığı altında düzenlemeler yapılmıştır. Oysa önce bu tedbirlerin ortak nitelikleri, önşartları ve özelliklerini belirten bir maddeye yer vermek çok uygun olurdu. Bu tavır çağdaş yasama tekniği ile de bağdaşır.
18. Tasarının 101. maddesinde, avukat bürosunun aranmasının düzenlenmesi, temelde uygundur.
19. Tasarının 107. maddesinde, haberleşme araçlarının dinlenmesi konusunda konulan kriter kabul edilemez, çünkü çok basit suçlar için bile dinleme mümkün kılınmaktadır. Üst sınırı 5 yıl olan suçlar için bu yöntemi kabul etmek, haberleşme özgürlüğünün temelini sarsmak anlamına gelir. Önerilebilecek çözüm, Alman sisteminde olduğu gibi, suçları saymaktır.
20. Tasarıda 4. bölümünün tutuklamaya, 3. bölümün adli kontrole ayrılması, sistematığe aykırıdır. Bunlar yer değiştirmelidir, çünkü Tasarıda adli kontrol tutuklamanın yerine geçebilen bir önlemdir. Bu nedenle önce tutuklama düzenlenmeli, sonra adli kontrole yer verilmelidir.
21. Tasarının 119. maddesinde yer alan, tutuklamaya olanak veren suçların ceza sürelerindeki kriterler hatalıdır, gözden geçirilmelidir. CMUK’da 1992’de yapılan değişiklikle kabul edilen kriterler uygundur.
22. Tasarının 120. maddesinde, kişinin tutuklanması değerlendirilmesi yapılırken 4 gün gözaltında tutulması, kabul edilemez bir sonuçtur.
23. Ayrıca gıyabi tutuklamanın yalnızca yurtdışındaki failler için öngörülmesi, hukuk tekniğine aykırıdır. Gıyabi tutuklama konusunda uygulamada hiçbir sorun yoktur, değişikliğe gerek yoktur.

24. Tasarının 126. maddesinde yer alan, tutuklunun geçici olarak salıverilmesi, uygulanma olanağı olan bir norm değildir. Kimin nerede ikamet ettiği ya da oturduğu tam olarak kontrol edilemeyen bir ülkede, sanığı kaçırmaya sevk etmek anlamına gelir.
25. Tasarının 130. maddesinde yakalama düzenlenirken, CMUK'nın 127. maddesindeki tanımını değiştirmeye gerek yoktur.
26. Tasarının 131. maddesinde, yakalanan kişi için ayrıca gözaltına alma kararı verileceği belirtilmektedir. Buna gerek yoktur, çünkü bu kişi yakalandığından başlayarak gözaltındadır, özgürlüğü kısıtlanmıştır ve kolluk denetiminde bulunmaktadır. Uygulamada bu kararın alınmasına kadar geçecek süre, yasal gözaltı sürelerinin dışında mı sayılacaktır ? Çok hatalı bir normdur.
27. Tasarının 134/2. maddesinde savcının istemi aranmalı, aksi takdirde sorgudan sonra serbest bırakılmalıdır.
28. Tasarının 142. maddesinde, haksız tutuklanma ve yakalanma tazminatı düzenlenirken, Anayasanın 19/son maddesine Ekim 2001 değişikliği ile konulan, " tazminat hukuku genel prensiplerine göre tazminat." ilkesi maddeye eklenmelidir. Böylece uygulamadaki yakınmaların önüne geçilmiş olur.
29. Tasarının 149. maddesinde, önsoruşturmada ifade alınırken 3 müdafii ile temsil çoktur, bire indirilmelidir. Bu konuda 1992 yılından başlayan uygulamadan bir yakınma dayoktu.
30. Tasarının 153/6. maddesinde, suçtan zarar görenin vekilinin dosyayı incelemesinin önleneneğinden söz edilmektedir, fakat yetkinin kimde olduğu belirtilmemektedir.
31. Tasarının 156. maddesinde, baro tarafından müdafii atamada, ayrıca vekaletname aranmayacağı maddeye eklenmeli, uygulamadaki karışıklık önlenmelidir.
32. Tasarının 162/1. maddesindeki 2. cümle hatalıdır. Bu dönemin egemeni kimdir ?
33. Tasarının 168. maddesinde, " savcının gücünü aşan geniş olay " ibaresi maddeden çıkarılmalıdır, çünkü savcılarını aşağılamak anlamını taşır.
34. Tasarının 172. maddesinde, " soruşturma bitti " kararının aranması, gereksiz bir formalitedir. Maddeden çıkarılmalıdır.
35. Tasarının 174/son maddesinde, erteleme kararını verme yetkisinin asliye yargıcına verilmesinin temeli yoktur. Yetki sulh yargıcında olmak gerekir.
36. Tasarının 194/2. maddesinde, sulh mahkemesindeki duruşmada savcı bulunmayacaktır, biçimindeki düzenleme, eski hükmün tekrarıdır. Buna son verilmelidir. Bu eksiklik sonucunu kanun yolunda göstermekte, 30 gün/1 ay

- gibi temyiz süreleri öngörülmektedir. Oysa yargılamanın uzamasından yakınlıklar vardır.
37. Tasarının 196. maddesinde, aravermede tutuklu işler için CMUK'da öngörülen 30 günlük sürenin kaldırılması hatalıdır. Uygulamada yerleşen bir ilkenin terkedilmesinin temeli yoktur. Takdire bırakmak hatalıdır.
 38. Tasarının 261. maddesinde, tüzel kişilerin yargılanması öngörülmektedir. Bu durumda sanık tüzel kişi olabilir, çünkü yaptırım tüzel kişiye uygulanabilecek bir yaptırım olacaktır. Bu durumda tüzel kişi adına yetkili bir kişi yargılamada bulunur, kayyum atamaya gerek yoktur. Konuya yabancı bir kayyum işi uzatır. Uygulamada bugün 1567 sayılı Yasadaki suçlar için tüzel kişiyi sanık yapmak ve bir temsilciyle yargılamayı yapmak yöntemi çalışmaktadır.
 39. Tasarının 264. maddesinde, önödeme yolu düzenlenirken, önce bunun ne zaman mümkün olduğu belirtilmek gerekir. Böylece TCK'nın 119. maddesi yürürlükten kaldırılacaktır ya da bu hükmün başına TCK'nın 119. maddesinin uygulanacağına dair bir hüküm konulmalıdır.
 40. Tasarının 265. maddesinde yer verilen "uzlaşma" için de yukarıdaki ilke geçerlidir. Uzlaşmaya olanak tanınacak suçlar önce belirtilmeli, sonra bu yöntemin nasıl işleyeceği düzenlenmelidir.
 41. Tasarının 295. maddesinin son cümlesi gereksizdir, metinden çıkarılmalıdır.
 42. Tasarının 302. maddesinde, acele itiraz için 3 günlük süre öngörmek hatalıdır. Bütün süreler 7 gün olarak öngörülürken, bu sürenin kısaltılmasının anlamı yoktur. Acele itiraz yoluna giderken, dosya üzerinde ek bir çalışmaya gerek vardır.
 43. Tasarının 320. maddesinde, mutlak bozma nedenleri sayılırken, bir ekleme yapılması şarttır. Bu ek, " hukuka aykırı yollarla elde edilen delillere dayanılmış ise " biçiminde kaleme alınmalıdır. Bu hüküm ayrıca CMUK'nın 254/2. maddesinin de güçlenmesini sağlar.
 44. Tasarının 326. maddesinin son cümlesi gereksizdir. Savcının anlatımı lehte yada aleyhte sonucu ortaya koyar.
 45. Tasarının 346/b.6 maddesine bir ek yapılarak, İHAS'ın 41. maddesine göre tazminat ödenmesinin yeterli sayılması ilkesi eklenmek gerekir. Aksi halde, Türk mahkemeleri AHİM'in "onaycısı" durumuna düşer.
 46. Tasarının 362. maddesinde, infazın mahkumun istemiyle ertelenmesi düzenlenirken, neden ağır hapsin dışta tutulduğunu anlamak mümkün değildir. Türk sisteminde bugün hapis-ağırhapis farkı önemsiz duruma gelmişken, böyle bir kısıtlamanın temeli yoktur. Ayrıca TCK konusunda hazırla-

nan Hükümet Tasarısında hapis-ağır hapis farkı kaldırılmıştır. Bu paralellik CMUK'nın bu hükmünde de sağlanmalıdır.

III. Tasarının genel değerlendirmesi ve olması gerekenler.

Tasarının amacı, yeni bir yasa ile Türk ceza yargılaması sistemini yeniden yapılandırmaktır. Bunun için ilkin teşhisin iyi konulması gerekir. Bu yolla ceza adaletinin dağıtılması konusundaki yakınlıklar aşılabılır.

Tasarı, bazı eksiklik ve aksaklıkları gidermek amacı taşıyan, "düzeltici" bir yasa çalışmasıdır. Bu yolla yargılamanın çağa uygun, insan haklarına saygılı, hukuk devletine yakışır bir düzeye getirilmesi hedefine ulaşılması amaçlanmıştır.

Bu konuda bir noktanın altı çizilmelidir : Bu yasa, yargılamanın "norm" boyutuna yenilikler getirmek için hazırlanmıştır. Bu en ideal ölçülerde başarılısa dahi, acaba Türk ceza adaleti sistemi istenilen düzeye erişebilecek midir ? Bu soruya cevap ararken, ülkemizde sorunlar yumağının çok karmaşık olduğu, adaletin hizmetinde "personel" ve "donatım" konusunda büyük eksiklik ve aksaklıkların bulunduğu, bu nedenle konunun "tümünü" kucaklayan bir reformun gerektiği hatırlanmak gerekir.

Bu temel yaklaşımın dışında, raporunun önceki bölümlerinde belirtmeye çalıştığım teknik hukuk eleştirileri ile birlikte, Tasarının genel değerlendirmesinde bazı hususları ele almak uygun olur :

1. Tasarıdaki bazı hükümlerin uygulanma olanağı yoktur. Bunların başında duruşmanın tek oturumda bitirilmesi gelir. Tasarının öngördüğü normlar yasalaşsa dahi, böyle bir şans yoktur. Ülkemizde insanların ikametgah kayıtlarının dahi düzgün tutulmadığı gerçeği karşısında, hangi bildiri sağlığı yaparak, duruşmayı tek oturumda bitirmek mümkün olacaktır.
2. Bu çerçevede ele alınacak bir başka konu, tutuklunun geçici olarak salıverilmesidir. Bu yolun açılması, tutuklunun bir daha ele geçirilmesini olanaksız kılar. Tasarıda gözetimden söz edilmesi, sağlıklı bir çözüm değildir.
3. Tutuklama yerine düşünülen adli kontrol yolu, ülke koşulları düşünüldüğünde, teorik bakışla uygun, fakat uygulanma şansı düşük bir öneridir.
4. Tasarıda yargılama önlemleri bölümüne "yurtdışı yasağı"nın alınmaması, bir eksikliktir. Uygulamada önemli bir yer tutan bu önlemin bu yasada yeri olması şarttır.
5. Tasarı ile şahsi dava yolunun kaldırılması hatalıdır. Bu yol, ceza yargılamasında demokratik yaklaşımda hak arama özgürlüğünün bir göstergesidir. Kanımca doğru tercih, bu yolu kaldırmak değil, buna

olanak veren suçların sayısını arttırmaktır. Şahsi davanın, yargılamada sonuç alamamaktan ötürü, çok daha önemli suçların işlenmesini önleyen bir kalkan olduğu dikkatten kaçırılmamak gerekir. Şahsi davayı sulh mahkemelerin toplamak da uygun bir çözümdür. Bugün şahsi dava konusundaki yakınmaların temeli, CMUK'da öngörülen "süzgeç" görevinin yerine getirilmemesidir. Bu sorun aşıldığında, bu yol korunabilir.

6. Tasarıda istinaf kanun yolunun öngörülmesi, ülkemizde geciken adaleti daha da geciktirecek bir yaklaşımdır. Bu yolla Yargıtay'ı rahatlatmak mümkün değildir. Ülkemizde ilk yapılacak iş, suçları gözden geçirmek, gerçekten ceza yaptırımını zorunlu kılan eylemleri belirlemektir. Bu sonuç, adliyenin yükünü hafifletecek temel etkidir. İdari kabahatlerin çerçevesini genişletmek, bir çözümdür. Ancak bu yolla verilecek czaların itiraz mercileri de idari yargı organları olmak gerekir.
7. Tasarıda gıyabi tutuklamanın yurtdışındaki sanıklarla sınırlandırılması hatalıdır. Ele geçirilmemiş bulunan sanıklar için uygulanan ve sistemimizde yerleşmiş bir kurumdur. Yerleşik uygulamadan ayrılmayı haklı kılacak nedenler yoktur.
8. Haberleşmenin dinlenmesi Tasarıdaki içeriği ile, bu özgürlüğü temelden sarsan bir nitelik göstermektedir.
9. Tasarıda savunmanın güçlendirilmesi için, müdafinin/müdahil vekilinin delil toplama ve mahkemeye sunma yetkisi mutlaka yer almak gerekirdi. Uygulamadaki görüntüsü ile, bu kişilerin mahkemeye sundukları her delilin gerçekliğinin ve doğruluğunun araştırılması, ilkin güveni sarsan bir etkidir. Ayrıca yargılamayı uzatmaktadır. Meslek adamlarına bu yetkiyi tanımak, hukuka aykırı işlem yapanları da ağır biçimde cezalandırmak gerekir.
10. Her ne kadar ayrı bir yasanın konusu olması gerekirse de, adli kolluk kavramının ve temel ilkelerinin Tasarıda yer alması da kaçınılmazdır. Bu yolla, ülkemizde uzun zamandır üzerinde çalışılan bu kavramın da hukuk dünyasındaki yerini almasının önü açılmış olur.
11. Tasarının iddianamenin reddi kavramını getirmiş olması faydalıdır, fakat yeterli değildir. Hazırlık soruşturması ile sonsoruşturmanın arasına, yerine uygun olarak, ara soruşturma devresinin yerleştirilmesi şarttır. Bu devre, kişiyi sanık sıfatıyla duruşmaya çıkarmadan önce, savcılığın açtığı kamu davasına karşı beyanda bulunma, delillerin toplanmasını isteme hakkını içerir. Bu nedenle de yargılama duruşmaya geldiğinde, bugün uygulamada olduğunun aksine, mahkeme soruşturma işlemleriyle ve delil toplamakla uğraşmaz. Yargılamada

maddi gerçek de daha kolay ve çabuk ortaya çıkar(geniş bilgi için bkz. Yurtcan, Ceza Yargılaması Hukuku, 9. bası, Ekim 2002).

12. Kamu davasına müdahale sınırlandırılmalıdır. Bu yol suçtan zarar görenin ceza yargılamasına savcı yanında iddiacı olarak katılmasıdır. Bu nedenle ancak kişiye karşı işlenen ve onun çıkarlarını yakından zedeleyen suçlar için bu yol açılmalıdır. Her suç için bu yolun açık olması, uygulamada sorunların çıkmasına ve yargılamanın uzamasına neden olmaktadır. Öte yandan kamu adına koğuşturulan kimi suçlarda, devlet adına avukatların müdahale ile davaları yolu terkedilmelidir. Devlet ve kamu adına bu hizmet savcılık tarafından görülmektedir.
13. Adli tatil kaldırılmalıdır. Yargıç ve savcılar başta olmak üzere, tüm adliye personelinin anayasal izin hakkı mutlaka düzenlenmelidir. Fakat bu kavramın adli tatille ilişkilendirilmesi hatalıdır.

Sonuç :

Bu yazının boyutlarını aşmayacak biçimde CMUK konusundaki Hükümet Tasarısı hakkındaki görüşlerimi açıklamaya çalıştım.

Yerden tasarruf nedeniyle, bu yazımda yer veremediğim bazı düşüncelerimi ve önerileri, Hükümet Tasarısı hakkında Türkiye Barolar Birliği için yazmış olduğum raporda bulmak mümkün olacaktır.

Tasarının TBMM'ye gönderildiği aşamada, ülkemiz için çok büyük önem taşıyan bir konuyu düzenleyen böyle bir yasanın ilkin enine boyuna tartışılması, sonra yasalaşması gerektiği konusunda olduğumu da belirtmek istiyorum.